

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA
MAASBANDIJK (ONG.)
TE HEUMEN
GEMEENTE HEUMEN

- ✿ Bodem
- ✿ Waterbodem
- ✿ Water
- ✿ Archeologie
- ✿ Ecologie
- ✿ Milieu

Ecologie

Quickscan flora en fauna Maasbandijk (ong.) te Heumen in de gemeente Heumen

Opdrachtgever	Rentmeesterskantoor Witte bv Burgemeester Vrijlandweg 6 6997 AC Hoog Keppel
Project	HEU.WRM.ECO
Rapportnummer	11015098
Status	Eindrapportage
Datum	29 juni 2011
Vestiging	Boxmeer
Opsteller	Ir. J. Mos
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ing. M. Koen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	GEBIEDSBESCHRIJVING	1
2.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving.....	1
2.2	Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	2
2.3	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen	3
3.	ONDERZOEKSMETHODIEK	4
4.	TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	4
4.1	Inleiding	4
4.2	Flora- en faunawet.....	5
4.3	Algemene zorgplicht	6
4.4	Gebiedsbescherming.....	6
5.	ONDERZOEKSRESULTATEN	6
5.1	Vogels	6
5.2	Vleermuizen	7
5.3	Overige zoogdieren	8
5.4	Amfibieën, reptielen en vissen.....	11
5.5	Libellen en dagvlinders	12
5.6	Vaatplanten.....	12
5.7	Gebiedsbescherming.....	13
7.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	14

BIJLAGEN:

1. - Topografische ligging van de locatie
- 2a. - Luchtfoto onderzoekslocatie
- 2b. - Foto's onderzoekslocatie
3. - Geraadpleegde bronnen
4. - Natuurwetgeving en beleid

1. INLEIDING

Econsultancy heeft van Rentmeesterskantoor Witte bv opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna aan de Maasbandijk (ong.) te Heumen in de gemeente Heumen.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging voor de ontwikkelingen op het landgoed De Erpewaaij.

De quickscan flora en fauna heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben en die mogelijk verstoring kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens overige natuurwetgeving zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een veldbezoek en een bureauonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en betreft geen volwaardig soort(en) specifiek onderzoek. Er zijn in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

Uit de quickscan is gebleken dat, om de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Flora- en faunawet, er meer informatie benodigd was omtrent de functie van het plangebied voor de streng beschermde soort das. Ten behoeve hiervan is op 4 mei 2011 een aanvullend veldinspectie uitgevoerd om de benodigde informatie te verzamelen. Onderhavige rapportage betreft de herziene en aangevulde versie van de quickscan rapportage van 1 april 2011.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

Voor zover bij de opdrachtgever bekend, is er alleen ten behoeve van het opstellen van het natuurtechnisch inrichtingsplan, op 3 juni 2010, een quickscan flora- en fauna op de locatie uitgevoerd.

2. GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

Het gehele plangebied De Erpewaaij bestaat uit een circa 15 hectare groot natuurgebied wat omgeven is door circa 10 hectare landbouwgrond, gelegen tussen de dorpskeren Heumen in het oosten en Overasselt in het westen. De onderzoekslocatie is gelegen aan de Maasbandijk (ong.), circa 1 km ten noordwesten van de kern van Heumen in de gemeente Heumen. De bestemmingsplanwijziging heeft betrekking op een tweetal locaties (zie figuur 1). Het meest noordelijk gelegen terreindeel betreft een akkerlandperceel waarvan de bestemming gewijzigd gaat worden van agrarisch naar natuur (± 10 ha.). Het meest zuidwestelijk gelegen perceel betreft een akker, gelegen binnen het bosperceel, waarvan de bestemming gewijzigd gaat worden van agrarisch naar wonen (± 4.800 m²).

De onderzoekslocatie is kadastraal bekend gemeente Heumen, sectie I, nummers 581, 583, 584, 488 t/m 490, 492 en 199. Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 46 A, 2004 (schaal 1:25.000) zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie X = 185.500, Y = 419.490. De onderzoekslocatie is gelegen in het kilometerhok 185/419.

De onderzoekslocatie is in gebruik als weiland en akkerland en heeft voor zover bekend altijd een agrarische bestemming gehad. Voor zover bekend is de onderzoekslocatie nimmer bebouwd geweest. In bijlage 2a is de huidige situatie op een luchtfoto weergegeven. Bijlage 2b bevat enkele foto's van de onderzoekslocatie.

2.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied, Sint-Jansberg, bevindt zich op circa 5,5 km afstand ten oosten van de onderzoekslocatie.

Ecologische Hoofdstructuur

De onderzoekslocatie is grotendeels gelegen binnen de grenzen van de EHS (zie figuur 1). Het noordelijke terreindeel, de akker, betreft volgens de provincie Gelderland een Ecologische verbindingsszone met beheertype A02.01 Botanisch waardevol grasland (bron: Natuurbeheerplan Gelderland 2011) waarbij voor een groot deel sprake is van de ambitie dit in kader van beheer (nog) om te vormen naar natuur (zie figuur 2, Natuurbeheerplan Gelderland 2011).

Figuur 1: Schematische ligging onderzoekslocatie (2 delen rood omlijnd) ten opzichte van de EHS.
Bron: Provincie Gelderland.

Het zuidelijke perceel, gelegen binnen het bosgebied, is in kader van EHS aangewezen als natuurgebied wat zich verder uitstrekt naar het zuiden, richting de uiterwaarden. Aangrenzend in zuidoostelijke richting is verweingsgebied gelegen.

Figuur 2: Beheergebieden (met beheertype / beheerambitie 2011) binnen de onderzoekslocatie; 1 (A02.01 Botanisch waardevol grasland / N00.01 Nog om te vormen naar natuur), 2 (A02.01 Botanisch waardevol grasland / A02.01 Botanisch waardevol grasland), 3 (A02.02 Botanisch waardevol akkerland / A02.02 Botanisch waardevol akkerland), 4 (N00.01 Nog om te vormen naar natuur / N00.01 Nog om te vormen naar natuur) 5 (A02.01 Botanisch waardevol grasland / A02.01 Botanisch waardevol grasland) en 6 (A02.01 Botanisch waardevol grasland / A02.01 Botanisch waardevol grasland). Bron: Natuurbeheerplan Gelderland 2011.

2.3 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens het landgoed De Erpewaaij te ontwikkelen. Het noordelijke perceel zal geheel worden omgevormd naar natuur. Op het zuidelijke perceel, binnen het bos, zal een nieuwbouw woonhuis landschappelijk worden ingepast, onder ander door middel van de aanleg van een fruitboomgaard. In figuur 3 is een voorlopige natuurlijke inrichting van het gebied weergegeven.

Figuur 3: Voorlopige inrichting van het landgoed De Erpewaaij met globale locatie van woning (rood). Bron: Concept natuurtechnisch inrichtingsplan, Rentmeesterskantoor Witte bv, maart 2011.

3. ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldbezoek is afgelegd op 11 maart 2011. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de directe omgeving onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van sporen, zichtwaarnemingen en het aanwezige habitat. Uit de quickscan is gebleken dat er meer informatie benodigd was omtrent de functie van het plangebied voor de streng beschermde soort das. Ten behoeve hiervan is op 4 mei 2011 een aanvullend veldinspectie uitgevoerd om de benodigde informatie te verzamelen. Tijdens het aanvullende veldbezoek is de directe omgeving van het plangebied, met name het bosperceel, onderzocht op de aanwezigheid van das. Hierbij is gelet op aanwezige burchtlocaties, wissels, foera-geersporen, latrines en haren.

Verder is aan de hand van verspreidingsatlassen en andere standaardwerken is nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie. Verder zijn toegankelijke gegevens van natuur- en soortbescherming organisaties gebruikt en zijn gegevens van de provincie Gelderland geraadpleegd. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in bijlage 3.

Verspreidingsgegevens van soorten zijn veelal weergegeven op kilometerhokniveau (1 x 1 kilometer) of op uurhokniveau (5 x 5 kilometer). Aangezien met de schaal van kilometerhokken of uurhokken een groter gebied wordt beschouwd dan alleen de onderzoekslocatie, betekent dit niet dat de kritische soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen de begrenzing van de onderzoekslocatie. Verder zijn sommige verspreidingsgegevens niet erg actueel. Dit betekent dat de meest recente verspreidingsgegevens reeds verouderd kunnen zijn. De meeste te gebruiken gegevens vormen daarom geen uitsluitel over het aantal soorten en type waarneming van een soort in het betreffende gebied, maar enkel een indicatie over het voorkomen.

4. TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

4.1 Inleiding

Zorg voor alle inheemse planten- en diersoorten en voor de natuurlijke rijkdommen van gebieden wordt gegarandeerd door de naleving van de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en milieu. De instrumenten die deze bescherming mogelijk maken, zijn op Europees niveau vertaald in Natura 2000. De Europese wetgeving ten aanzien van de soortbescherming is in Nederland vertaald in de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Hiermee heeft Nederland de Europese wetgeving in de nationale wetgeving verankerd.

Door in de planfase van een (bouw)project of ruimtelijke ontwikkeling rekening te houden met het eventueel voorkomen van beschermde planten- en diersoorten kan effectief worden omgegaan met de aanwezigheid van een beschermde soort. Een dreigende overtreding van de Flora- en faunawet kan zo snelesignaleerd en in veel situaties voorkomen worden. Vervolgens kan er accuraat actie ondernomen worden om zodoende de overlevingskansen en migratiemogelijkheden van een beschermde soort in het betreffende gebied geen blijvende schade toe te brengen.

Om alle gebieden met elkaar te verbinden en om uitwisseling en verspreiding van soorten mogelijk te maken, wordt er in Nederland gewerkt aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Verder worden diverse Rode lijsten van bedreigde soorten gehanteerd bij beoordelingen voor de aanwijzing van bescherming en compensatie. In dit hoofdstuk wordt een korte toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Flora- en faunawet bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. In bijlage 4 wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur.

4.2 Flora- en faunawet

Voor de Flora- en faunawet geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen van bepaalde soorten zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingscategorieën. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend werkt. Broedvogels en vleermuizen zijn soortgroepen uit de strengste beschermingscategorie. Voor de overige soortgroepen is de beschermingsstatus afhankelijk van de soort.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd en vallen onder de strikt beschermde klasse (soorten tabel 3). De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is een overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen.

Nesten van huismus, steenuil, sperwer, ransuil, kerkuil, boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, ooievaar, oehoe, roek, slechtvalk, wespendif en zwarte wouw zijn het gehele jaar beschermd. Het betreffen soorten uit de beschermingscategorieën 2 t/m 4 van de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen (bron: Dienst Regelingen, 25 augustus 2009). De nestplaats, bomengroep of boomholte van een deel van deze soorten worden ook buiten het broedseizoen gebruikt. Een ander deel van deze soorten maken enkel gebruik van door andere vogelsoorten gemaakte nestgelegenheid, of maken ieder jaar gebruik van hetzelfde nest (of dezelfde nestlocatie). Daarnaast is er een aantal soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, ondanks dat de soort ieder jaar op dezelfde plek terugkeert om te broeden (beschermingscategorie 5). Van deze soorten wordt verondersteld dat ze over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voorwaarde hierbij is dat er in de directe omgeving wel geschikt habitat aanwezig is. Voorbeelden hiervan zijn spechtensoorten, huiszwaluw, boerenzwaluw, ekster, bosuil, torenvalk en holenbroeders als boomkruiper, koolmees en bonte vliegenvanger. Nestlocaties van soorten uit de beschermingscategorie 5 zijn in uitzonderlijke gevallen ook buiten het broedseizoen beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen alle verblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat dat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen.

De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

4.3 Algemene zorgplicht

De algemene zorgplicht houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. Deze zorgplicht geldt ook voor soorten die staan vermeld in tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit zijn algemene soorten, waarvoor in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt van verbodsartikelen van de Flora- en faunawet. Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met amfibieën en kleine zoogdieren, wanneer materialen en houtstapels, waaronder dieren verblijven, worden verwijderd. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor de betreffende soortgroep worden aangegeven.

4.4 Gebiedsbescherming

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vogels

Broedvogels

Het bosperceel binnen de onderzoekslocatie is geschikt als nestlocatie voor een diversiteit aan algemene soorten broedvogels als merel, houtduif, Turkse tortel, gaai en winterkoning. Door de aanwezigheid van enkele kolken binnen het bosperceel is er broedgelegenheid voor watervogels als wilde eend en grauwe gans. De aanwezige bomen langs de bosrand zijn indicatief gecontroleerd op nesten en nestholtes; deze zijn niet aangetroffen. Het is echter niet uitgesloten dat er met name boomholtes over het hoofd zijn gezien. Het bosperceel is verder geschikt voor vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is (categorie 2 t/m 4). Hierbij valt te denken aan roofvogelsoorten als buizerd, sperwer en havik. Daarnaast zijn er binnen het bosperceel op de onderzoekslocatie soorten uit de beschermingscategorie 5 te verwachten, zoals grote bonte specht, groene specht, boomklever en door de aanwezigheid van geschikt water, ijsvogel. Van eerdergenoemde soorten zijn reeds waarnemingen binnen de onderzoekslocatie bekend (bron: waarneming.nl).

Het noordelijk gelegen perceel, de akker, biedt in het vroege voorjaar broedgelegenheid aan een akervogelsoort als kievit. De uiterwaarden ten zuiden van de onderzoekslocatie bieden foeragemogelijkheden voor onder andere ganzen en zwanen.

Voor de te verwachten broedvogels geldt dat, indien inrichtingswerkzaamheden op het noordelijke perceel en bouwwerkzaamheden binnen het bosperceel buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. Er wordt in de Flora- en faunawet geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal wordt voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

Het ongeschikt maken van de akker voor broedvogels voor aanvang van het broedseizoen, kan tevens voorkomen dat er onnodige vertraging van de plannen en verstoring van broedvogels plaatsvindt.

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, kauw en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, hoge bomen, of de veiligheid van open water. Er zijn geen indicaties dat op de locatie van ingreep zelf een gemeenschappelijke slaapplaats aanwezig is. In het overige deel van het bosperceel is dit echter niet uit te sluiten.

5.2 Vleermuizen

Volgens het cursusdictaat "Vleermuizen en Planologie" (Limpens., *et al* 2010) is de onderzoekslocatie gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten potentieel kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, bosvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, meervleermuis, franjestaart, baardvleermuis, baardvleermuis en Brandt's vleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

De onderzoekslocatie is geheel onbebouwd. De aanwezige bomen zijn indicatief onderzocht op de aanwezigheid van voor vleermuizen geschikt boomholtes. Deze zijn niet aangetroffen echter is het niet uitgesloten dat er holtes over het hoofd zijn gezien. Derhalve kan niet worden uitgesloten dat er verblijfplaatsen van vleermuizen in de bomen langs de perceelranden van de locatie van ingreep aanwezig zijn. Er zullen in kader van de ingreep echter geen bomen worden gerooid. Gezien de aard en schaal van de ingreep is niet te verwachten dat er verstoring van een verblijfplaats zal plaatsvinden. Hierbij dient tevens opgemerkt te worden dat er geen lichtbronnen zullen aangelegd. Overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van het verstoren van een vaste rust- en verblijfplaats van vleermuizen is niet aan de orde.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

Het is door de afstand tot potentieel aanwezige verblijfplaatsen in bomen in de verdere omgeving niet aannemelijk dat er in de directe invloedssfeer van de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn die negatieve invloed kunnen ondervinden van de werkzaamheden. Door de herinrichting van de onderzoekslocatie worden door de onderlinge afstand tot mogelijke verblijfplaatsen eveneens geen potentieel belangrijke aanvliegroutes aangetast en zal er geen verstoring plaatsvinden van een in de omgeving gelegen verblijfplaats.

Foeragerende vleermuizen

De onderzoekslocatie kan gelet op het aanwezige habitat worden gebruikt door in de omgeving verblijvende vleermuizen als gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis of watervleermuis om te foerageren. Hoofdzakelijk het zuidelijke, beschut gelegen perceel, de bosranden en de nabijgelegen kolken zijn geschikte foerageerlocaties. De plannen zullen echter geen aantasting van foerageerhabitat vormen. Tijdens en na de werkzaamheden zal er voldoende geschikt foerageergebied aanwezig blijven. Daarnaast is in de directe omgeving meer geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen aanwezig. Door de voorgenomen ingreep, de natuurlijke omvorming van het plangebied, zal onder andere het aanbod van foerageermogelijkheden voor vleermuizen zelfs verbeteren.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Doordat dergelijke lijnvormige elementen ontbreken op de onderzoekslocatie zelf, worden er geen potentiële vliegroutes verstoord.

5.3 Overige zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren (tabel 1)

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor algemene grondgebonden zoogdieren. Tijdens het veldbezoek zijn op de percelen, langs de perceelsranden en binnen het bosperceel diverse konijnenholen en sporen van ree aangetroffen. Daarnaast gaat het hierbij om algemene soorten als egel, mol en algemene soorten (spits)muizen. Voor dergelijke algemeen voorkomende soorten geldt in het kader van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, waardoor een ontheffing bij verstoring niet noodzakelijk is. Het is echter in het kader van de algemene zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Er zijn in dit geval geen soortspecifieke maatregelen nodig.

De onderzoekslocatie in combinatie met de directe omgeving vormt geschikt habitat voor das. Das komt in de omgeving van Heumen voor. Voor deze soort geldt geen vrijstelling van de Flora- en faunawet; de verblijfplaatsen zijn het gehele jaar beschermd. De onderzoekslocatie zelf is door het ontbreken van reliëf en/of schuilmogelijkheden ongeschikt voor het vormen van een vaste rust- en verblijfplaats door das. Tijdens het veldbezoek is echter een relatief grote dassenburcht (15-20 pijpen) direct grenzend aan het noordelijk perceel aangetroffen (zie figuur 4). Bij diverse pijpen waren verse graafsporen aanwezig, verse mestputjes (zie figuur 5) en zogenaamde 'speelbomen' (zie figuur 6) die kunnen duiden op mogelijk recente aanwezigheid van jonge dieren.

Figuur 4: Dassen(kraam)burcht

Figuur 5: Vers mestputje

Figuur 6: 'Speelboom' op burcht

Figuur 7: Dassenprenten

Tijdens het veldbezoek van 11 maart zijn verse prenten van das (zie figuur 7) op de noordelijke akker aangetroffen die vanaf de burchtlocatie in oostelijke richting liepen. Daarnaast liep een vers belopen wissel richting een in noordelijke richting gelegen faunapassage. Dassen maken hier gebruik van om de Overasseltseweg te passeren en op nabijgelegen graslanden te foerageren. Ter hoogte van de westzijde van het bosperceel is dassenhaar aan het hek aangetroffen en een recent gebruikt latrineveld. Uit het veldbezoek blijkt tevens dat ook het zuidelijk perceel, in het bos, belopen wordt door das. Op enkele plaatsen zijn dassenharen (zie figuur 8) aangetroffen. Daarnaast ook twee zwaar belopen wissels die langs de rand van het perceel de dijk oversteken richting de uiterwaarden (zie figuur 9 en 10). In figuur 11 zijn alle tijdens het veldbezoek aangetroffen sporen van das weergegeven.

Figuur 8: dassenhaar aan raster

Figuur 9 en 10: dassenwissel langs locatie en over dijk

Op 4 mei is de locatie nader geïnspecteerd op het gebruik door das. In diverse uithoeken van het bosperceel zijn sporen van das aangetroffen. Met name langs de west- en noordgrens zijn op verschillende locaties voormalige dassenpijpen aangetroffen. Enkele hiervan vertoonden sporen van recent gebruik. De meeste sporen van dassenactiviteit waren te vinden rondom de burchtlocatie in de noordwesthoek die ook in maart sterk belopen was. De plaatselijke beheerder van landgoed Erpenwaaij kon bevestigen dat, zoals reeds werd vermoed, het hier gaat om een jarenoude kraamburcht (zie figuur 11) waar al meerdere jaren jongen zijn waargenomen. Ook hij beaamde dat voornamelijk deze hoek van het landgoed in gebruik is en is geweest door das.

Figuur 11: kraamburcht mei 2011

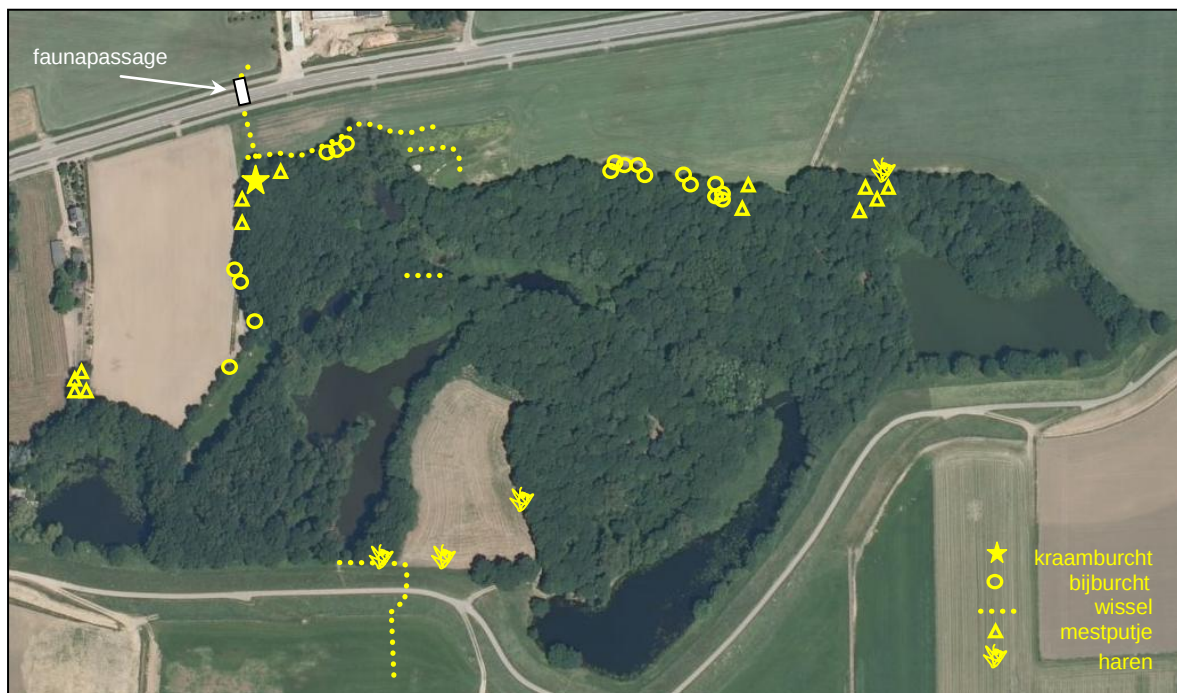

Figuur 12: krabsoren das op boomstam

Figuur 13: dassenwissel in uiterwaarden

Een overzicht van de waargenomen sporen van dassenactiviteiten is weergegeven in figuur 15.

Figuur 15: overzicht aangetroffen sporen van das tijdens quickscan 11 maart 2011 en aanvullende inspectie 4 mei 2011

De akkers op de onderzoekslocatie zullen gedurende het groeiseizoen en na de oogst naar verwachting worden gebruikt door das als onderdeel van het foerageergebied. De akkers betreffen echter hoofdzakelijk secundair foerageergebied aangezien dassen de voorkeur geven aan graslanden met een korte vegetatie. Hier foerageren dassen op regenwormen welke een zeer belangrijk deel uitmaken van het dieet. In de directe omgeving is voldoende en meer geschikt foerageerhabitat voor das aanwezig. Hierbij valt te denken aan de uiterwaarden, de ten noorden van de Overasseltseweg gelegen graslanden maar ook het bosperceel zelf. Hier zijn reeds sporen aangetroffen en zijn tevens waarnemingen van das bekend.

Door de voorgenomen ingreep zal er dan ook geen essentieel foerageergebied voor das verloren gaan. Door de natuurlijke herinrichting van de onderzoekslocatie kan op den duur de kwaliteit van het dassengebied naar verwachting zelfs verbeteren door de toename in meer geschikt foerageergebied en beschutting.

De onderzoekslocatie alsmede de directe omgeving maken derhalve deel uit van het leefgebied van een aanwezige dassengroep. Gezien de aanwezigheid van diverse oude hollen, wissels en verspreid liggende mestputjes en latrines, maakt het gehele bosperceel deel uit van het leefgebied van de soort. Het bosperceel dient als uitvalsbasis richting de foerageergronden, gelegen in de uiterwaarden en ten noorden van de Overasseltseweg. Het realiseren van een woning nabij een sterk belopen route richting foerageergebied zal naar verwachting geen barrière voor das gaan vormen om zich te verplaatsen vanuit het bosperceel richting foerageergronden in de uiterwaarden. Er zijn diverse mogelijkheden om de dijk vanuit Erpewaaij te passeren. Uit de quickscan en aanvullende veldinspectie komt naar voren dat das met name de noordwesthoek van het bosperceel gebruikt als verblijfslocatie. Door Econsultancy wordt aanbevolen om het definitieve inrichtingsplan inclusief eventueel te nemen maatregelen vast te leggen in een activiteitenplan en deze, ter goedkeuring, voor te leggen aan Dienst Regelingen. Dit dient te worden gedaan middels een ontheffingsaanvraag artikel 75C Flora- en faunawet. Op deze wijze wordt juridische zekerheid gekregen over de ecologische haalbaarheid van de voorgenomen ingreep.

Het bosperceel biedt verblijfsmogelijkheden voor eekhoorn. Eekhoorn is opgenomen in tabel 2 van de Flora- en faunawet; de nesten zijn alleen beschermd als deze in gebruik zijn. De onderzoekslocatie zelf vormt echter door het ontbreken van bomen geen geschikt habitat voor eekhoorn. Zover bekend zullen in kader van de voorgenomen ingreep geen bomen worden gekapt. Indien dit wel het geval is kan door zorgvuldig handelen (inclusief een inspectie naar verse eekhoornnesten voorafgaand aan de kap) overtreding van de Flora- en faunawet worden voorkomen.

Het voorkomen van overige grondgebonden zoogdieren waarvoor geen vrijstelling geldt, is tijdens het veldbezoek op de onderzoekslocatie zelf niet vastgesteld. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat op de onderzoekslocatie zelf kan het voorkomen ervan redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Volgens gegevens van RAVON en Provincie Gelderland zijn binnen enkele kilometers afstand van de onderzoekslocatie de volgende soorten waargenomen: Alpenwatersalamander, kamsalamander, kleine watersalamander, knoflookpad, gewone pad, rugstreeppad, groene kikker onbepaald, poelkikker, bastaardkikker, heikikker, bruine kikker, zandhagedis, levendbarende hagedis, hazelworm en gladde slang.

De onderzoekslocatie zelf vormt door de aanwezigheid van intensief bewerkt akkerland weinig geschikt landhabitat voor amfibieën. Incidenteel kunnen algemene soorten als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander beschutting vinden tussen de ruigte- en struikvegetatie langs de perceelsranden. De binnen het bosperceel aanwezige kolken kunnen voortplantingmogelijkheden bieden aan beide soorten. Voor de mogelijk incidenteel te verwachten algemene soorten geldt een algehele vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. De algemene zorgplicht blijft echter wel van kracht.

Streng beschermde soorten stellen specifieke eisen aan het habitat, dit is op de onderzoekslocatie niet aanwezig. Waarnemingen van streng beschermde soorten als knoflookpad, kamsalamander en rugstreeppad zijn voornamelijk afkomstig uit de nabijgelegen Overasseltse en Hatertse vennen.

Doordat wateroppervlakten als beken, sloten en plassen op de akkers ontbreken zijn voortplantingsmogelijkheden voor amfibieën en het voorkomen van vissen op de onderzoekslocatie zelf uitgesloten.

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt habitat voor zandhagedis, levendbarende hagedis en gladde slang aanwezig. Hazelworm wordt voornamelijk waargenomen op bos- en heideterreinen, maar maakt daarnaast gebruik van tal van verschillende habitattypes (RAVON, 2007). Het incidenteel aantreffen van deze soort langs hoofdzakelijk de perceelsranden is derhalve niet op voorhand uit te sluiten. In dit geval dient in kader van de algemene zorgplicht rekening te worden gehouden bij het onverhoopt aantreffen van een individu.

5.5 Libellen en dagvlinders

Voor libellen geldt dat water nodig is ter voortplanting. Gezien het ontbreken hiervan op de onderzoekslocatie zelf kan gesteld worden dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie te vestigen.

Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Het is, gezien het huidige gebruik van de onderzoekslocatie als akkerland, uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

5.6 Vaatplanten

Aangezien de locatie geheel bestaat uit akkerland is het niet te verwachten dat er beschermde of zeldzame plantensoorten op de locatie te vinden zijn. De aanwezigheid van water, de zuurgraad van de bodem, de beschikbare hoeveelheid voedingsstoffen, de hoeveelheid zonlicht en de antropogene beïnvloeding bepalen in hoeverre een groeiplaats voor een bepaalde plant geschikt is. Vanwege de specifieke eisen die de meeste beschermde soorten stellen aan de groeiomstandigheden zijn beschermde vaatplanten op de onderzoekslocatie zelf niet te verwachten.

De perceelsranden, bermen en dijktafsluitingen zijn echter wel geschikt als groeiplaats voor een tabel 2 soort als rapunzelklokje. Deze soort is ook reeds aangetroffen op de dijk ten zuiden van het bosperceel (bron: waarneming.nl). Voor vaatplanten uit tabel 2 geldt dat, indien bij mogelijk verlies van (de groeiplaats van) vaatplanten, maatregelen genomen kunnen worden om de functie van de groeiplaats voor de soort te behouden, geen ontheffing noodzakelijk is in kader van de Flora- en faunawet. De (inrichtings)werkzaamheden zullen hoofdzakelijk plaatsvinden op de bestaande akker. Indien toch exemplaren van rapunzelklokje worden aangetroffen kan door het transplanteren van aanwezige vaatplanten naar een nieuwe, geschikte groeilocatie of het tijdelijk in depot opslaan van de zaadbak en het achteraf terugbrengen op de locatie, de functie van de groeiplaats behouden worden. Door het aantoonbaar treffen van deze maatregelen komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding en is derhalve geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet.

5.7 Gebiedsbescherming

De onderzoekslocatie is grotendeels gelegen in de EHS en betreft in ecologische zin een belangrijke “stapstenen” voor de migratie van soorten vanuit de noordelijke gelegen Hatertse en Overasseltse Vennen. Gezien het huidige gebruik van de onderzoekslocatie is er naar verwachting geen sprake van aantasting van de kernkwaliteiten van de betreffende gebieden. Echter ten aanzien van dat dient nog verdere uitsluitel te worden verkregen of en hoe maatregelen dienen te worden getroffen of inrichting dient te worden bijgesteld om eventuele verstoring van de plaatselijke leefgebiedsfunctie voor dat te voorkomen. Door uitbreiding van het areaal aan natuur wordt er een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de EHS. Het bestaande gebied wordt versterkt en veiliggesteld waardoor populaties met elkaar verbonden worden en zich kunnen ontwikkelen en verspreiden. Het bevoegd gezag, de provincie Gelderland, dient een definitief oordeel te vellen over de voorgenomen inrichtings- en beheerplannen van de onderzoekslocatie alsmede het gehele landgoed.

Externe werking op overige beschermde natuurgebieden, zoals het Natura 2000-gebied Sint-Jansberg, is gelet op de afstand tot de onderzoekslocatie en de aard van de ingreep niet aan de orde.

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Rentmeesterskantoor Witte bv een quickscan flora en fauna uitgevoerd aan de Maasbandijk (ong.) te Heumen in de gemeente Heumen. De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging voor de ontwikkelingen op het landgoed De Erpewaaij. Onderhavige rapportage betreft de herziene en aangevulde versie van de quickscan rapportage van 1 april 2011.

Voorgenomen ingreep:

De initiatiefnemer is voornemens het landgoed De Erpewaaij te ontwikkelen. Het noordelijke perceel zal geheel worden omgevormd naar natuur. Op het zuidelijke perceel, binnen het bos, zal woonhuis in landschappelijke stijl worden gerealiseerd. Hier zal tevens worden voorzien in een landschappelijke inpassing, onder ander door middel van de aanleg van een fruitboomgaard.

Waarnemingen en te verwachten soorten:

De noordelijke akker op de onderzoekslocatie is in het vroege voorjaar geschikt voor een akkervogelsoort als kievit. Het aanwezige bosperceel is geschikt voor een variëteit aan soorten uit categorie 2 t/m 4 van de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen. De uiterwaarden ten zuiden van de onderzoekslocatie bieden foerageermogelijkheden voor onder andere ganzen en zwanen.

Het is niet uitgesloten dat er in de bomen grenzend aan de onderzoekslocatie boomholtes aanwezig zijn die kunnen dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Gezien de aard en schaal van de ingreep is echter geen sprake van verstoring van een vaste rust- of verblijfplaats. Voornamelijk de (bos)randen van de onderzoekslocatie kunnen gebruikt worden door vleermuizen om te foerageren. Er is echter geen sprake van verlies van essentieel foerageergebied.

Das maakt gebruik van het gehele plangebied, tijdens het veldbezoek en een aanvullende inspectie zijn een jarenoude dassen(kraam)burcht aangetroffen en diverse sporen door het gehele (bos)gebied en uiterwaarden. De onderzoekslocatie en de directe omgeving is geschikt habitat voor algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren zoals mol, konijn, ree en algemene soorten (spits)muizen alsmede algemene soorten amfibieën als gewone pad, kleine watersalamander en bruine kikker. Tevens dient rekening te worden gehouden met een incidentele hazelworm. De aanwezigheid van rapunzelklokje in de bermen of op de dijktafsluitingen is niet uitgesloten.

Voor de overige soorten uit de verschillende soortgroepen vormt de onderzoekslocatie geen geschikt habitat of zijn deze op grond van bekende verspreidingsgegevens of het ontbreken van verblijfsindicaties niet te verwachten.

Maatregelen ter voorkoming van overtredingen van de Flora- en faunawet:

Indien de inrichtingswerkzaamheden en bouwactiviteiten buiten het broedseizoen worden uitgevoerd zullen geen overtredingen van de Flora- en faunawet plaatsvinden met betrekking tot broedvogels. Het ongeschikt maken van de akkers voorafgaand van het broedseizoen of het uitvoeren van een controle op de aanwezigheid van een broedgeval voor aanvang van de werkzaamheden kan eveneens voorkomen dat er onnodige vertraging van de plannen en verstoring van broedvogels plaatsvindt.

Bij het eventueel aantreffen van rapunzelklokje geldt dat, indien bij mogelijk verlies van (de groeiplaats van) de vaatplanten, maatregelen genomen kunnen worden om de functie van de groeiplaats voor de soort te behouden, geen ontheffing noodzakelijk is in kader van de Flora- en faunawet.

Algemene zorgplicht:

Voor algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën en een incidentele hazelworm geldt de algemene zorgplicht, die er ondermeer in voorziet dat al het redelijkerwijs mogelijke dient te worden gedaan om het doden van individuen te voorkomen. Er zijn in het kader van de algemene zorgplicht geen speciale maatregelen nodig.

Gebiedsbescherming:

Door de ligging van de onderzoekslocatie binnen de EHS dient het bevoegd gezag, de provincie Gelderland een definitief oordeel te vellen over de voorgenomen inrichtings- en beheerplannen van de onderzoekslocatie alsmede het gehele landgoed De Erpenwaaij.

Noodzaak tot nader onderzoek:

Nader onderzoek naar het voorkomen van verschillende soortgroepen wordt niet noodzakelijk geacht.

Noodzaak aanvraag ontheffing Flora- en faunawet artikel 75c:

Door Econsultancy wordt aanbevolen om het definitieve inrichtingsplan vast te leggen in een activiteitenplan en deze, door middel van een ontheffingsaanvraag, ter goedkeuring voor te leggen aan Dienst Regelingen. Op deze wijze wordt juridische zekerheid gekregen over de ecologische haalbaarheid van de voorgenomen ingreep.

Tabel I geeft een samenvatting van de te verwachten verstoring en de te nemen vervolgstappen.

Tabel I. Overzicht te verwachten verstoring en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Ingrep verstrend	Nader onderzoek	Ontheffings- aanvraag (*)	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	gedurende broedseizoenen	nee	nee	uitvoeren werkzaamheden / ongeschikt maken akker buiten broedseizoenen, controle op aanwezigheid broedgeval voor aanvang werkzaamheden
	jaarrond beschermd	nee	nee	nee	-
Vleermuizen	verblijfplaatsen	nee	nee	nee	-
	foerageergebied	nee	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	nee	-
Grondgebonden zoogdieren	tabel 1	mogelijk	nee	nee	aandacht voor zorgplicht ten aanzien van algemene soorten
	das (tabel3)	nee	nee	ja ²	² inrichting vastleggen in activiteitenplan en ter goedkeuring voorleggen aan Dienst Regelingen door middel van ontheffingsaanvraag artikel 75c Flora- en faunawet.
Amfibieën		mogelijk	nee	nee	aandacht voor zorgplicht ten aanzien van algemene soorten
Reptielen		nee ¹	nee	nee	¹ aandacht voor zorgplicht ten aanzien van incidentele hazelworm
Vissen		nee	nee	nee	-
Libellen en dagvlinders		nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee ¹	nee	nee	¹ mits maatregelen worden getroffen bij eventueel aantreffen van rapunzelklokje tijdens werkzaamheden

* Ontheffingen van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen of broedvogels worden alleen nog verleend op basis van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelijk belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven. De maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan kunnen vooraf door Dienst Regelingen ter goedkeuring worden voorgelegd, middels een ontheffingsaanvraag.

LEGENDA:

standplaats +
richting fotonaam

TITEL: luchtfoto onderzoekslocatie (bron: Bingmaps)

A4

PROJECT: HEU.WRM.ECO

NUMMER: 11015098

SCHAAL: nvt

DATUM: 28-03-2011

GETEKEND: JMo

BIJLAGE: 2a

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 1. Zuidoostaanzicht noordelijke deel onderzoekslocatie

Foto 2. Vooraanzicht zuidelijk deel onderzoekslocatie

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 3. Westaanzicht noordelijke deel onderzoekslocatie

Foto 4. Noordoostaanzicht noordelijke deel onderzoekslocatie

Bijlage 3 Geraadpleegde bronnen

LITERATUUR

- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON)(redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen, aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, augustus 2009.
- Herder, J.E., A. van Diepenbeek, R.C.M. Creemers, 2009. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03.
- Hustings, F., Borggreve C., van Turnhout C. & Thissen J. 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Heusden, W.R.M. van & Vreugdenhil, S.J., 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.
- Limpens, H.J.G.A., Mostert, K. & Bongers, W. (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Limpens, H., Regelink, J. & Koelman, R. (2010). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- SOVON Broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Spitzen - van der Sluijs, A.M., G.W. Willink, R. Cremers, F.G.W.A. Ottburg, R.J. de Boer, P.M.L..Pfaff, W.W. de Wild, D.J. Stronks, R.J.H. Schröder, M.T. de Vos, D. M. Soes, P. Frigge & P.J.H. Struijk, 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985 - 2005. Stichting RAVON, Nijmegen.

INTERNET

- www.minInv.nl (natuurwetgeving)
- www.ravon.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)
- www.vlinderstichting.nl (soortgegevens vlinders en libellen)
- www.atlasgroengelderland.nl
- www.telmee.nl (waarnemingen van vrijwilligers)
- www.waarneming.nl(waarnemingen van vrijwilligers)
- www.zoogdiervereniging.nl (soortgegevens zoogdieren)
- www.zoogdieratlas.nl (verspreidingsgegevens zoogdieren)

Bijlage 4 Natuurwetgeving en beleid

Flora- en faunawet

De Europese natuurwetgeving is in Nederland, op het gebied van de soortbescherming, uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet heeft tot doel alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen en in stand te houden. Om dit doel te bereiken, bevat de wet een aantal verbodsbepalingen (zie tabel I). Hierbij wordt het zogenaamde “nee, tenzij...” principe gehanteerd. Dit wil zeggen dat activiteiten met een (potentieel) schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn (“nee”). Van dit verbod kan echter onder voorwaarden (“tenzij”) afgeweken worden door ontheffingen of vrijstellingen. Onder “activiteiten” worden alle activiteiten in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik verstaan. Voorbeelden hiervan zijn de sloop van gebouwen, de ontwikkeling van woonwijken en bedrijventerreinen, dempen van wateren, maar ook natuurontwikkelingsprojecten. Alle activiteiten moeten getoetst worden op hun effecten op aanwezige en mogelijk aanwezige beschermde planten- diersoorten.

Tabel I. Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tabel II. Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet maakt onderscheid in een drietal beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Voor vogels is een aparte categorie.

Tabel 1 algemeen beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden. Voorbeelden zijn: ree, haas konijn, egel, bruine kikker, gewone pad, wijngaardslak, brede wespenorchis, grote kaardenbol
Tabel 2 overige beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort’ (‘lichte toets’). Voorbeelden zijn: eekhoorn, steenmarter, kleine modderkruiper, gele helmbloem, steenbreekvaren, tongvaren
Tabel 3 strikt beschermde soorten
Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. Voorbeelden zijn: das, waterspitsmuis, alle vleermuissoorten, rugstreeppad, boomkikker, kamsalamander

Tabel II (vervolg). Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

Vogels
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Indien er gewerkt wordt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode is het mogelijk dat er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig gebruik en onderhoud, bestendig beheer en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Tabel III. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is ten alle tijden van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 2005 heeft tot doel bijzondere natuurgebieden in Nederland te beschermen en in stand te houden. De wet omvat onder andere de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Doordat de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn beide zijn opgenomen in de Natura 2000 wetgeving, zullen de termen “habitatrichtlijn-gebied” en “vogelrichtlijngebied” komen te vervallen. De betreffende gebieden worden momenteel opgenomen en aangewezen als Natura 2000 gebieden. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de Europese Unie. Handelingen die een negatieve invloed hebben op gebieden die binnen dit netwerk vallen, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningsstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door het ministerie van LNV (via Dienst Regelingen) of door de provincie. In de aankomende jaren zullen voor alle gebieden beheerplannen opgesteld worden. Tot die tijd zal er echter per project beoordeeld moeten worden of er nadelige effecten te verwachten zijn voor een beschermd gebied.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van gebieden dat planten- en diersoorten in staat stelt zich door en tussen verschillende natuurgebieden te verplaatsen. Het netwerk moet voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat gebieden hun ecologische waarde verliezen. De EHS is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) of verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones. Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Op deze manier kunnen dieren en planten zich van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechtert.

Rode Lijsten

In opdracht van het ministerie van LNV zijn voor diverse soortgroepen zogenaamde Rode Lijsten samengesteld. Deze Rode Lijsten vermelden van welke soorten het voortbestaan in Nederland bedreigd wordt. Op deze manier geven de lijsten een indicatie van het belang van aanwezige planten en dieren in een gebied voor het behoud van de hele populatie. In door het ministerie van LNV opgestelde soortbeschermingsplannen wordt aangegeven welke maatregelen genomen moeten worden om het voortbestaan van deze soorten te waarborgen. Deze soortbeschermingsplannen worden door diverse provincies gehanteerd voor het opstellen van compensatieverplichtingen.